

ULUS NEDİR?

Bu yazı, ulus sorununa ülkemizde 1970'li yıllarda nasıl yaklaşıldığını gösteren bir belgedir. 1978 yılında *Gerçek Yayınları Eğitim Dizisi* kapsamında 11 numarayla yayınlanmıştır. Özgün basımda yazar adı yoktur. Toplam 17 kitapçıktan oluşan dizi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) tarafından çıkarılan haftalık “Kitle” gazetesini ve aylık “İlke” dergisi ile bir bütün oluşturmuştur. Aşağıda tıpkıbasımı yapılan yazı, o dönemde TSİP yöneticilerinden *Yalçın Yusufoglu* tarafından kaleme alınmıştır. [Editör]

Uluslar tarih sahnesinde burjuva devrimleri ve kapitalist sistem ile birlikte çıkmışlardır. Bu nedenle tarihsel süreçte kapitalizm öncesinde, herhangi bir ülkede ya da toprak biriminde yaşayan insan topluluklarına “ulus” adını vermeye imkan yoktur.

İlk insanın ortaya çıkışından bu yana insanlar çeşitli topluluk biçimleri arasında yaşamışlardır. Ulus öncesi topluluklar başlıca kan bağlarına, soya dayanan gen, klan, kabile, aşiret'tir. Zamanla milliyetler belirlemeye başlamıştır. Klan-kabile toplulukları, milliyetler ve uluslar farklı sosyal, ekonomik temellere tekabül ederler ve aralarında büyük nitelik farklılıkları taşırlar.

Bu toplulukların en önemlilerinden klan, kabile vb. gibi topluluklar etnik bir kategori olup, *sınıf öncesi* (sınıfsız) toplum birimleriydiler.

Milliyet'ler ise yeni bir tarihsel kategori olup, ilkel komünal toplum sisteminin (yeni sınıfların, özel mülkiyetin olmadığı, üretimin ve tüketimin ortaklaşa yapıldığı ve üretim tekniği, bilgisi ve araçlarının son derecede ilkel olduğu toplum biçimi) sonlarında, sınıflaşmanın başlamasıyla farklı soy ilişkilerinden gelmiş kümeler ortaya çıkmışlardır. Milliyetin gelişimi köleci ve feodal toplumda ve kapitalizm aşamasının öncesine dek sürmüştür.

Milliyetler ortak bir dil ve kültüre sahip insanların bölgesel varlıklar halinde oluşturdukları topluluklardır.

Milliyet topluluklarının iktisadi yaşantı birliği yoktur. Köleci toplumlardan sonra gelen feodal toplum, milliyet'in gelişmesini, bir milliyet'i oluşturan insanlar arasındaki ekonomik bağların güçlenmesini getirmiş olmakla birlikte, milliyet'leri iktisadi yaşantı birliğine kavuşturacak bir ekonomik-sosyal sistem değildir.

Milliyetler, belli bir ölçüye kadar ortak bir toprak, ortak bir dil, yakın ekonomik ilişkilere dayanıyorlar ve ortak niteliklerinin bir ölçüde farkına varabiliyorlardı.

Bu özellikler zamanla güçlendi ve belirli bir insan topluluğuna bağlı olma bilinci daha da belirginleşti.

Ortak özelliklerin güçlenmesi elbette ki kendiliğinden ortaya çıkan sebepsiz bir olgu değildi. Feodal toplum, köleci sisteme nazaran milliyet unsurlarının arasındaki birliği bir ölçüde geliştirmesine ve onları ekonomik bakımdan yakınlaştırmasına rağmen, ayrı ekonomik birimler esasına dayandığı için, kapitalizm öncesi toplumda milliyet adı verilen topluluklar “ekonomik bir bütünlük” olarak değerlendirilemezler.

Bu ekonomik bütünlüğün sağlanmasının önkoşulu feodal sistemin çözülmesiydi. Bunu ise feodalizmin bağrından gelişip güçlenen kapitalizm sağladı. Kapitalizmin gelişmesi, üretimin, mübadele ve ticaretin gelişmesini, ulusal bir iç pazarın kurulmasını ve feodal birimleri sona erdirerek milliyet halindeki topluluğun tam bir ekonomik bütün halinde ve merkezi bir burjuva devleti altında birleşmesi sonucunu doğurdu.

Böylece uluslar kapitalizmin şafağında doğarak geliştiler. Uluslaşma sürecinin ekonomik temeli *kapitalizm*, siyasal ve sosyal hedefi *anti-feodal* bu anlamda *demokratik* idi.

Böylelikle ilk kez Avrupa’da uluslar doğdu. Feodal aristokrasiyi yıkan burjuvazi, kendi ekonomik-sosyal sistemini getirirken milliyetleri ulus düzeyine yükselterek, merkezi ekonomik birimler (bütünlükler) halinde birleştirdi.

Burjuvazi ulusal bir pazar yaratmak için feodal birimlerin yerine çoğunlukla aynı milliyetten olan unsurları tek bir ulus altında toplarken, aynı zamanda ulusal duvarları da örmüş oluyordu. Bu çabalar ise, ideolojik planda milliyetçilik akımını da birlikte getirmekte. Feodal sistemin üst yapısı ve belirleyici ideolojisi olan din’in yerine resmi ideoloji olarak milliyetçilik benimseniyordu.

Burjuva milliyetçiliği, feodalizmi yıkmakta olduğu, bu yüzden de ilerici olduğu dönemde, ulusal dili, kültürü hızla geliştirdi, milliyet topluluğu içinde yaşayan insanların ortak bağlarını güçlendirdi. Bu faktörler ulusun temel belirleyici özelliği olan iktisadi yaşantı birliği’nin yardımcı öğeleri oldular. Kapitalist sistemin altında üretici güçler gelişti, insanlar feodal baskıdan kurtuldu, topraktan özgürleşti. Böylece feodal toplumdan daha ileri bir toplum düzeni getirilirken, aynı zamanda insanlar ulus adı verilen daha büyük bütünlükler altında yaşamaya başladılar.

ULUSUN BELİRLEYİCİ ÖZELLİKLERİ

Feodalizmden kapitalizme geçiş çağında ortaya çıkan ulus’un belirleyici özelliklerini şöyle sıralayabiliriz: Dil birliği, kültür birliği,

toprak birliği, iktisadi yaşantı birliği. Bunları kısaca ve örneklerle inceleyelim.

DİL BİRLİĞİ

Dil birliği ulusun özelliklerinden birisidir. Ancak tek başına ulus'un ayırt edici bir karakteristiği değildir. Örneğin bugün aynı dilleri konuşan farklı uluslar bulunmaktadır. Aynı dili konuşan İngiliz, Amerikan ve Kanada uluslarının aynı ulustan olduklarını söyleyebilir miyiz? Hatta Büyük Britanya adı verilen toplulukta, aynı dili konuşan farklı ulusal toplulukların bulunması, dil birliği ve bölge yakınlığının ulusu tanımlamaya yetmediğini kanıtlar. İspanyolca konuşan Latin Amerika ülkeleri birer ayrı ulusturlar.

Hatta bunlar arasında kültürel ve bölgesel bakımından da adeta iç içe geçmiş küçük Orta Amerika ulusları farklıdırlar. Gene Yahudiler aynı anadilden oldukları halde (ve tüm dünyadaki Yahudiler arasında güçlü bir şoven dayanışma bulunduğu halde) ayrı ayrı uluslara dağılmış olan Yahudilerin tek bir ulusun fertleri gibi görülemeyeceğini, Yahudilerin tek bir ulusal varlığının sadece İsrail devletinde somutlandığını bilmek gerekir. Türkçe konuşan ve etnik bakımdan Türk kökenli olan topluluklar da tek bir ulus sayılmazlar. Bugün sosyalist Azerbaycan ile kapitalist Türk ulusu arasında dil yakınlığı dışında ortak yan yoktur. Hatta SSCB'deki Azeri ulusu ile İran'daki Azeri ulusal topluluğu arasında dil ve kültür birliği Türk ulusuna kıyasla çok daha yakın olduğu halde, kültürlerin ve ekonomik yaşantı birliklerinin farklı olması nedeniyle bunlar tek bir ulus olarak sayılamazlar.

KÜLTÜR BİRLİĞİ

Kültür birliği, dil birliğinin yanı sıra ulus'un diğer bir belirleyici özelliğidir. Bu da tek başına ya da dil birliğiyle birlikte ulus'u tanımlamaya, belirlemeye yetmez. Kültür birliğinden geçmişten devralınmış, milliyetler döneminden kalmış kültür ve gelenek özellikleri anlaşılmalıdır. Kültür ile ideoloji birbirine karıştırılmamalıdır. Aksi halde, kültür kavramı ideoloji ile birlikte geniş anlamda ele alınacak olursa, bir burjuva ulusu içinde bile kültür birliğinden söz etmeye olanak yoktur. Çünkü kelimenin geniş anlamıyla, kültürün sınıfsal bir karakteri vardır. Ayrıca her toplumun kültürüne o toplumun egemen sınıfının ideolojisi kendi damgasını basar. Burjuvazinin kültürü ile proletaryanın kültürü farklıdır.

Burjuva ulusal kültür birliği dediğimiz kavram kelimenin dar anlamıyla, yani tarihsel ve geleneksel olarak yaşayan kültür özelliklerini içerir. Çünkü farklı sosyal oluşumlardan arta kalmış olsa da, insanlığın

veya bir ulusun, milliyetin sahip olduğu kültürel miras birtakım değerli öğeleri de içerir. Bu olumlu öğeler halk tarafından yaratılmıştır.

Dil ve kültür birliği bir ulusal karakter oluşturur. “Ulusal karakter”i mutlak görmemek, tarihsel süreç içinde ve değişik sosyal koşullarda değişeceğini bilmek gerekir. Bir ulusun yapısını belirleyen sosyal-ekonomik oluşumun değişmesiyle ulusal karakter de değişir. Daha önce vermiş olduğumuz Azerbaycan örneğini ele aldığımızda, altmış yıla yakın bir süredir, sosyalist sistem altında yaşayan Azerbaycan Sosyalist Cumhuriyeti ile bugün İran’da ezilen ulus durumundaki Azeri ulusal topluluğunun ulusal karakterlerinin hayli farklı olduğunu görürüz.

TOPRAK BİRLİĞİ

Ulusun ayırt edici özelliklerinden birisi de hiç kuşkusuz toprak birliği (bütünlüğü)’dür. Toprak birliği deyiminden ortak bir dile ulusal kültüre ve ekonomik yaşantı birliğine sahip olan insanların aynı topraklar üzerinde yaşamasını anlamak gerekir.

Toprak birliği ulus öncesi milliyetler çağından kalma bir özelliktir. Fakat milliyetler çağında, aynı topraklar üzerinde yaşayan aynı dili konuşan ve aynı kültüre sahip olan insanlar, ayrı feodal birimler (ekonomik bütünlük) halinde toplanmış olduklarından yani aralarında iktisadi yaşantı birliği olmadığından, toprak birliği de –ne tek başına, ne de dil ve kültür birliğinin yanı sıra- ulus’u belirlemeye yetmemiştir.

Ancak bir ulusun diğer tüm belirleyici öğeleri varsa, fakat toprak birliği yoksa bu topluluk ulus olamaz. Çünkü toprak birliği olmayan bir topluluk fertleri, bir ulus olmanın diğer belirleyici öğelerini uzun süre yaşatamazlar.

İKTİSADİ YAŞANTI BİRLİĞİ

İktisadi yaşantı birliği bir ulus’un yukarıda belirttiğimiz bütün faktörleri arasında en fazla belirleyici olan faktördür. İktisadi yaşantı birliği olmayan bir ulusal topluluktan ulus diye söz edilemez.

Ekonomik yaşantı birliği, feodalizmden kapitalizme geçerken tarihte ilk kez burjuvazi –ve onun sosyal sistemi kapitalizm- gerçekleştirmişti. Aynı dile, ortak kültüre, aynı ekonomik yaşantıya sahip değillerse, yani bir ekonomik bütün teşkil etmiyorlarsa onları ulus olarak kabul etmek olanağı yoktur. Örneğin günümüz Arap ulusları buna en canlı örnektir. Hatta sosyal sistemleri de birbirine son derece benzeyen, ayrıca iki komşu ülke durumunda bulunan; dil, kültür ve “ulusal karakter” bakımından da birbirlerinin benzeri olan Suriye ve Irak iki ayrı ulustur. Nasır zamanında Suriye ve Mısır Birleşik Arap Cumhuriyeti adı altında federatif tarzda “birleşmişlerdi”. Ancak iki ulusun tek

bir ekonomik bütün halinde birleştirilmesi mümkün olmadığından bu birlik siyasal planda bile sözde kaldı.

Gene Demokratik Alman Cumhuriyeti ile Federal Almanya uluslarını tek bir ulus kabul etme imkanı yoktur.

Eskiden tek bir ulus olan bu ülkede, otuz yıl önce iki ayrı ekonomik bütünlük ve iki ayrı sosyal sistem oluşmuştur. Otuz yıl gibi kısa bir süre, binlerce yılda oluşan kültürel özellikler için önem taşımasa da, bugün Almanya toprakları üzerinde iki ayrı Alman ulusu yaşamaktadır. Bu iki ulus arasında dil birliği vardır. Ortak ulusal ve geleneksel karakteristikleri de silinmemiştir; sadece sosyalist Alman ulusu, geçmiş ulusal özelliklerin, gelenek ve kültürün olumlu yönlerini alarak sosyalizm ile bağdaştırmış, onları sosyalizme bağımlı kılmıştır. Bu nedenle, otuz yıllık süre içinde kapitalist Federal Almanya ile sosyalist Demokratik Alman Cumhuriyeti arasında bir kültür farklılaşması bile başlamıştır. Ama esas belirleyici olan kuşkusuz ki, farklı ekonomik bütünlükler ve sosyal sistemlerdir. İkisi de Alman milliyetinden gelen ve üstelik burjuva çağın uluslaşmasını gerçekleştirip, bir hayli güçlendiren bir toplumun devamı olarak iki ayrı ulusun ortaya çıkmış olması, ekonomik yaşantı birliğinin ulus'u belirleyen faktör olduğunu gösterir.

İleride Federal Almanya'da işçi sınıfı iktidara geldiği ve sosyalizmi kurmaya başladığı zaman bu iki ulusun yeniden birleşmesi veya sosyalist enternasyonalizm temeli üzerinde belli bir bütünlüğe kavuşması mümkündür, hatta belki de bu entegrasyon diğer uluslarınkinden daha kolay ve hızlı bir süreç izleyecektir, fakat bugün Federal Almanya ile Demokratik Alman Cumhuriyeti'ni tek bir ulus saymak olanağı yoktur.

Bir topluluğun ulus niteliğini taşıyabilmesi için yukarıdaki ayırt edici niteliklerden tümünü taşıması gerekir. Bunlardan bir teki bile eksik olsa, o ulusal topluluk ulus karakterine sahip değil demektir.

ULUSLAŞMA SÜRECİ: MİLLET'TEN ULUS'A

Milliyet kategorisinden ulus kategorisine geçişin burjuva devrimleri çağındaki karakteristiklerini yukarıda belirtmiştik.

Burjuva ulus kavramını daha iyi anlamak ve burjuva ulus'un ekonomik temelini kavrayabilmek için, feodal toplumun milliyet'inden kapitalist toplumun burjuva ulus'una geçişteki ekonomik faktörleri topluca gözden geçirmek yararlı olacaktır; çünkü çağımızda burjuva ulustan farklı bir ulus daha vardır: sosyalist ulus. Burjuva uluslaşma sürecinin özelliklerini tanımak, sosyalist ulus ile burjuva ulus arasındaki nitel farkı görmeyi de kolaylaştıracak ayrıca bununla ilgili çok önemli bir konu olarak, şu noktaya da ışık tutacaktır: Çarlık Rusya'sında işçi sınıfı, devrimi gerçekleştirdiği zaman, henüz milliyet

aşamasında bulunan topluluklar, burjuva ulus haline dönüşmeden kapitalizmi atlayarak sosyalist ulus haline gelmişler, sosyalist enter-nasyonalizm temeli üzerinde Sovyetler Birliği'ni oluşturmuşlar, yeni bir tarihsel kategori olan Sovyet Halkını meydana getirmişlerdir.

Dünya sosyalist sisteminin bu denli güçlendiği, ayrıca ulusal kur-tuluş hareketinin hızla yükseldiği çağımızda bazı genç ulusal devlet-ler, siyasi bağımsızlıklarını elde ettikten sonra kapitalizm yoluna gir-memişler, kapitalist aşamayı atlayarak kapitalist olmayan yol'dan sosyalizme yönelmişlerdir. Dolayısıyla bu ülkelerdeki uluslaşma süre-ci de burjuva anlamında bir süreç değildir. Ya muhtemelen işçi sınıfı toplumunda egemen ve öncü güç halinde büyüyerek sosyalist kuruluşu gerçekleştirecek ve ülkeyi sosyalist ulus haline dönüştürecek, ya da “ulusal burjuva” unsurlar egemen olacak ülkeyi sosyalist yönelimli devrimci yolundan saptırıp dünya kapitalist sistemi ile bütünleştirerek burjuva uluslar yaratacaktır.

Bu nedenle, gerek sosyalizmi kuran çok uluslu devletlerde, “ulus öncesi” aşamadaki ulusal toplulukların (milliyetlerin) sosyalizm bay-rağı altında sosyalist ulus haline dönüşmelerini, gerekse, dünya sosya-list sisteminin büyük yardımları ve etkisi altında birtakım genç ulusal devletlerin (Kongo, Güney Yemen, Angola, Mozambik, Somali, Gine, Benin, Tanzania, Gine-Bissau vb.) burjuva uluslaşma sürecini atlaya-rak sosyalist ulus haline gelmeyen yönelmelerini anlamak için önce burjuva uluslaşma sürecinin özelliklerini iyi tanımak gerekir.

BURJUVA ULUSLAŞMASI

Burjuva uluslaşmasının karakteristik ekonomik-sosyal konuları şunlardır:

- Burjuvazinin güttüğü esas amaç feodal bölünmeleri tasfiye edip, ülkeyi tek bir bütün halinde birleştirmek, böylelikle, ba-ğımsız ve ulusal bir iç Pazar sağlamak (İç pazarı bütünleştir-mek).
- Ulusal sınırlarla çevrili bir burjuva ulusun yönetimini üst yapı-da merkezi bir burjuva devleti ile sağlamak.
- Böylelikle serflerin feodal boyunduruktan kurtarılmasını, topraktan özgürleşmelerini ve kapitalist sanayi pazarlarında burjuvaziye ucuz işgücü sağlamalarını kolaylaştırıp hızlandır-mak.
- Feodal sınıfın ve kalıntıların tasfiye sürecini şu veya bu yoldan gerçekleştirmek (Feodaliteyi devrimci yoldan, zor kullanarak tasfiye etmek veya onların kapitalistleşmesini sağlamak “Prus-ya modeli” burjuvazinin tarihte denediği iki yöntem olmuştur).
- Kapalı aile ekonomisini yıkıp, tarım sektöründe Pazar için üre-tim yapılmasını sağlamak.

- İşçilerin emek güçlerini ücret karşılığında satın alarak artı değer sömürüsüne dayalı bir sosyal sistem kurmak.

Burjuvazi kendi iktidarı için bu hedefleri öngörmüşken, geniş serf (köylü) yığınlarını yanına alabilmek, hatta kendi sömürdüğü işçilerin de desteğini sağlamak için üstyapıda burjuvazi demokrasisini savunmuş ve burjuva demokratik kurumlarını getirmiştir. Bunlar başlıca, genel oy hakkı, belediyelerin de seçimle oluşturulması, ülkede burjuva parlamentosunun varlığı, yasama, yürütme ve yargı organlarının ayrılması (kuvvetler ayrılığı ilkesi) gibi temel demokratik kurumların karakteristikleri idi. Ne var ki iktidara gelen burjuvazi bu demokratik kurumların kendi iktidarını tehlikeye attığını gördüğü anda burjuva demokrasisini rafa kaldırmayı kolayca benimsemiştir.

Burjuva ulus sistemi, burjuvazinin sınıf egemenliği, üretim araçlarının özel mülkiyeti ve kapitalizmin artı değer sömürüsü üzerine kurulur.

Burjuva milliyetçiliği ise zamanla içte burjuvazinin egemenliğini pekiştirmek için gerici ideoloji haline, dışarıda ise başka ulusları ezmek ya da başka ulusların burjuvazileri ile çıkar çatışmaları halinde kendi ulusunun emekçilerini o ulus emekçilerine karşı kışkırtmak için bir araç durumuna düşmüştür.

Burjuva ulusu halkların kardeşliğine düşmandır.

Burjuva ulusun, uluslararasılaşması, kozmopolit ve sömürücü bir nitelik taşır.

SOSYALİST ULUS

Burjuva uluslar içinde sınıf mücadelesinin keskinleşmesi ve neticede bu devletlerden bir kısmında işçi sınıfının iktidara gelerek sosyalizmi kurması ile, tarihte oluşan yeni tip topluma bağlı olarak yeni tip bir ulus oluşmuştur: Sosyalist ulus.

Sosyalist ulusun karakteristiklerini şöyle sıralamak mümkündür:

- Sosyalist ulus üretim araçlarının özel mülkiyetinin kaldırılması esası üzerine kurulur.
- Sosyalist ulus, emekçi sınıflar arasındaki, özellikle işçi ve köylü arasındaki farkı kaldırarak sınıfsız topluma varmayı amaçlar.
- Sosyalist ulus, işçi sınıfı hegemonyası altındaki bir politik rejime (devlete) ve merkezi ekonomik planlamayla yönlendiren bir ekonomik güdüme sahiptir.
- Sosyalist ulusun toprak programı burjuva ulusunki gibi “Pazar için üretim” değildir; kolektivizasyonu öngörür. Bu bakımdan sosyalizmin kuruluş aşamasında feodal kalıntıların tasfiyesi sırasında köylüye toprağın tasarruf hakkı veya bir dönem için

mülkiyeti verilir. Ama gerek toprağa yeni kavuşan köylüleri, gerekse de eskiden beri varlığını sürdüren küçük üreticileri sosyalist güdümlü kooperatifler şeklinde kollektivizasyona dönük olarak örgütlemeye başlar.

- Sosyalist ulusta köylülüğün işçileşmesi öngörülürken bu artı-değer sömürüsü amacıyla değil, fakat tüm toplum lehine gerçekleştirilir. Yaratılan değerler tümüyle topluma geri döner.
- Sosyalist ulus içinde bütün emekçilerin birliğini işçi sınıfı bilimi ve enternasyonalizmi temeli üzerinde sağlamaya çalışır. Dışta ise ulusal bencilliklere düşmeksizin bütün sosyalist ülkelerin birliği ve halkların kardeşliği üzerinde bir politika güder.
- Sosyalist ulusun uluslararası politikası, sosyal sistemi ne olursa olsun tüm ulusların eşitliği ezası üzerine kurulur ve uluslar arasındaki serbest rızaya dayanır.
- Sosyalist ulus kendisi gibi diğer sosyalist uluslar ile sosyalist enternasyonalizm temeli üzerinde işbirliğine girişerek sosyalist enternasyonal yolunda ilerler. Sosyalist uluslarda üretim araçlarının sosyalist devlet mülkiyeti hakimdir. Bu mülkiyet, sosyalist devletler arası mülkiyet durumuna getirildiğinde, sosyalist ulusların ayrı ekonomik birimler halinde kalmalarının maddi temeli kalkacak, aynı zamanda proleterya ideolojisi üzerinde kurulacak yeni enternasyonal kültürle birlikte gelecekte sosyalist entegrasyon (bütünleşme) gerçekleşecektir.

Sosyalist uluslar, ancak burjuva uluslara karşı ulusal duvarlarını sağlamlaştırırlar, diğer sosyalist uluslara karşı ise ulusal duvarlarını alçaltırlar ve sosyalist entegrasyonizm anlayışı ile gelecekte ulusların ortadan kalktığı bir sosyalist dünya topluluğu yönünde hareket ederler.

- Burjuva ulusların ideolojisi burjuva milliyetçiliği ve şovenizmi iken, sosyalist ulus için milliyetçilik söz konusu değildir. Sosyalist ulusun ulusal çıkarlarını belirleyen şey *yurtseverlik*'tir.
- Sosyalist uluslarda gerçek bir ulusal birlik vardır. Burjuva uluslarda ise ulusal birlik görüntüseldir, sahtedir. Çünkü toplum uzlaşmaz sınıflara bölünmüştür.
- Sosyalist uluslar tüm dünya işçilerinin birliğini, tüm sosyalist ülke halklarının (sosyalist ulusların) en sıkı işbirliğini –ve gelecekte bütünleşmelerini- tüm dünya halklarının kardeşliğini öngörmekte, kısacası uzun vadede ulusların ortadan kalktığı bir sosyalist dünya toplumuna doğru ilerlemektedirler.

GENÇ ULUSAL DEVLETLERDE ULUSLAŞMA SORUNU

Üçüncü dünya adını verdiğimiz ve siyasi bağımsızlığına yeni kavuşmuş, bağımsız devlet kurmuş ülkelerde uluslaşma süreci birçok

karmaşık ya da değişik süreçleri izlemektedir.

Bu uluslardan bir kısmı, emperyalizmden siyasi olarak bağımsızlaşmışlardır, fakat ekonomik bakımdan kapitalist dünyaya bağımlıdır. Bu nedenle, emperyalizme ekonomik bakımdan bağımlı genç devletlerde bir burjuva uzlaşma süreci izlenmektedir.

Bu ülkelerin emperyalizmden siyasi olarak bağımsızlaşması için ulusal burjuvazi ülkeye önderlik etmiştir. Siyasi bağımsızlık sağlanınca da, burjuvazi ülkeyi kapitalist ekonomi yoluna sokmuştur. Bu yüzden içeride pre-kapitalizmden (kapitalizm öncesinden) kapitalizme geçerken, yani burjuva uluslaşma süreci yaşanırken, dışarıda emperyalizmin yeni sömürgecilik yöntemlerinin kıskaçı altına girmektedir. Bu ülkenin egemen burjuvazisi artık genellikle “ulusal” niteliğini yitirmiş, anti-emperyalist konumlarından uzaklaşmışlardır. Türkiye'nin Kemalist burjuvazisi bunun tarihteki ilk örneklerindedir. Keza bugün Fildişi sahili, Kamerun, Zaire, Fas, Malavi vb. gibi ülkeler bu gruba örnek olarak gösterilebilir.

Genç ulusal devletler arasında, bir kısım reformist yönetimler de bulunmaktadır. Reformist yönetimler de genel yapılarıyla emperyalizme karşı teslimiyetçi bir yol izlemektedir. Belirgin olarak devlet kapitalizmini uygulayan ve devlet kapitalizmi yoluyla özel sektörü (burjuvaziyi) güçlendirmekte olan bu ülkelerdeki uluslaşma sürecini de burjuva uluslaşma olarak almak gerekir. Tunus, Zambiya, Senegal gibi ülkeler bu reformist rejimlere karakteristik örnektir. Bununla birlikte dünya sosyalizminin artan gücü ile bu ülkelerdeki devrimci demokratik hareketlerin gelişmesi, reformist rejimlerin emperyalizmle uzlaşmalarının önüne geçebilmek için direnen başlıca etkenlerdir.

Genç ulusal devletler arasında kapitalist olmayan yol çizgisini izleyenlerden bir kısmı resmi ideoloji olarak sosyalizmi kabul etmişlerdir. Bu ülkeler tarihte Moğolistan örneğinde görüldüğü gibi sosyalizm ve sosyalist uzlaşma yolunda önemli adımlar atmışlardır. Bu ülkenin uzlaşma süreci sosyalist ulus kategorisindeki uluslaşma sürecine yakındır. Kongo Halk Cumhuriyeti, Gine Halk Cumhuriyeti, Somali Demokratik Cumhuriyeti, Angola Halk Cumhuriyeti, Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti, Mozambik Halk Cumhuriyeti, Benin Demokratik Halk Cumhuriyeti, Gine Bissau Halk Cumhuriyeti bu tip ülkelerdendir.

Kapitalist olmayan yol ülkeleri arasında resmi ideolojisi bilimsel sosyalizm olmayan, sadece bilimsel sosyalizmden önemli ölçüde etkilanmiş ve esinlenmiş olan ve sosyalist sistemden büyük yardımlar sağlayan bir diğer grup ülke vardır. Bu ülkelerde ulusal burjuvazinin ve küçük burjuvazinin ağırlığı daha fazladır. Yukarıda saydığımız ve bilimsel sosyalizmi resmen kabul eden ülkelere yakın bir uluslaşma

süreci güden bu tip ülkelerde uluslaşma, süreçleri bağırılarında tehlike-ler taşımaktadır. Gerek emperyalizmin komploları, gerekse yerli burjuvazinin güçlenmesi, ya da henüz tasfiye edilmemiş durumundaki bir takım toprak sahiplerinin çeşitli dirençleri bu ülkeleri kapitalist olmayan yol çizgisinden çıkararak kapitalist yola sokabilir. Uzun yıllar –pek tutarlı olmasa da- kapitalist yolu izlemiş olan Nasır yönetimindeki Mısır’ın daha sonra bir devlet kapitalizmi yapısına dönüşmesi ve özel sektörü güçlendirmeye başlaması gitgide gericileşmesi ve emperyalizmle uzlaşması, yukarıda sözü edilen tehlikenin en somut örneğidir.

Gerek kapitalist olmayan yolun bur grup ülkelerinde, gerekse tüm kapitalist olmayan yol ülkelerinde sosyalist yönelimden geri dönüşleri ve zikzakları önleyecek biricik güç hiç şüphesiz işçi sınıfının gelişmesidir. Bu ülkelerdeki uzlaşma süreçlerini, kelimenin burjuva anlamıyla –yeni artı değer sömürüsüne dayanan bir sistem altında- bir uzlaşma olarak almamak, fakat bu ulusları, bir burjuva ulustan devrim yaparak sosyalizmi kurmuş olan işçi sınıfının yönettiği bir sosyalist ulus olarak da kabul etmemek gerekir. Çünkü bu ülkelerde henüz sosyalist kuruluşun maddi önkoşulları oluşmamış, işçi sınıfı egemenliğini kurulmamıştır. Bu uluslar bir geçiş aşaması yaşamaktadırlar. Bu geçiş aşamasında, sosyalist doğrultusu tutarlı olanlar bilimsel sosyalizmi resmi ideoloji olarak ilan ederek, bir zamanlar Moğolistan’ın ya da Sovyetler birliği’ndeki Orta Asya –Uzak Doğu- Uzak Kuzey milliyetlerinin izledikleri yolu izlemekte olduğu anlaşılın ve devrimci tutumları olaylar içinde sürekli doğrulanan birinci gruptaki kapitalist olmayan yol ülkeleridir.

SONUÇ

Sosyalist ulusların ve kapitalist olmayan yol ülkelerinin bu özelliklerini sınırlamak, bugün ulus kavramının temsil ettiği anlamın yüz yıl öncesininkinden farklı olduğunu görmemizi kolaylaştırmak içindir.

Önce burjuva uluslar olarak tarih sahnesine çıkan ve sınıf mücadelesi yolundan geçerek sosyal devrimle sosyalist ulus kimliğine kavuşan ulusların meydana getirdiği dünya sosyalist topluluğunun (sosyalist sistemin) dünya sosyal gelişimini belirlemesi ve ulusal kurtuluş sürecini büyük ölçüde etkilemesi ulus kavramına ve ulus meselesine bakışta çok önemli bir yeni tarihsel faktördür.

Dünya sosyalist sisteminin gücünün ve bilimsel sosyalist ideolojinin yeryüzünde karşılaştığı büyük etkinlik, saygınlık ve yaygınlığın dünya devrimci sürecindeki yansımalarından birisi de kapitalist olmayan yoldan uluslaşma süreçlerinin önemli bir gerçeklik haline gelmiş olmasıdır.

Bunun yanı sıra, hiç kuşkusuz burjuva ulusu da çağımızın bir gerçekliğidir. Dünyanın birçok geri ülkesi pre-kapitalizmden kapitalizme geçmekte ve burjuva uluslaşması politikasını takip etmektedir. Bu nedenle ne burjuva uluslaşma sürecinin tarihe karıştığı sanılmalı, ne de bu yol mutlaklaştırılmalıdır.